

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kannanotto komission koheesiopolitiikkaa koskeviin esityksiin

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat korostavat, että huolimatta komission myönteisestä koheesiopolitiikan rahoituskehysesityksestä, koheesiopolitiikan varojen jakokriteerejä on tarpeen täsmentää Suomelle tärkeiden harvan asutuksen kriteerien osalta.

1. Suomi on komission ehdotuksessa siirtymäaluetta, lukuun ottamatta Uttamaata ja Ahvenanmaata. Koheesiopolitiikan rahoituksenjakomekanismissa harvan asutuksen peruskriteeri (asukastiheys < 12,5 as/km² NUTS 3–tasolla (maakunta)) koskettaa vain kehittyneitä alueita. Harvaan asuttuja NUTS 3 -alueita on Suomessa vain Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomi ei saa tällä jakokriteerillä lainkaan rahoitusta. Ao. kriteeri on tuottanut Suomelle kuluvalle rahoituskaudella noin 0,56 mrd. euroa, joten muutos on merkittävä ja heikentää Itä- ja Pohjois-Suomen asemaa koheesiopolitiikassa.

Suomi on pitänyt koheesiopolitiikan keskeisenä kysymyksenä Itä- ja Pohjois-Suomen erityisaseman turvaamista. Suomen tulee ensisijaisesti ottaa tavoitteeksi harvan asutuksen kriteerin lisääminen teknisenä korjauksena siirtymäalueen jakomekanismiin. Ao. kriteerin vaikutus kohdentuu käytännössä vain Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntiin EU:ssa.

2. EU-liittymissopimukseen sisältyvän pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-tuen taso on komission esityksessä liian alhaisella tasolla (30 €/as/v.). Ao. tuki on tällä hetkellä indeksoituna 34,46 €/as, joten komissio esittää merkittävää tason alentamista Itä- ja Pohjois-Suomea koskettavaan erityistukeen. Suomi saa NSPA-rahoitusta kuluvalle kaudella noin 305 milj. €. Laskeva trendi on käännettävä. **Suomen tulee asettaa NSPA-tuen neuvottelutavoitteeksi vähintään 45 €/as/v.**

Harvan asutuksen yleiskriteeri ja NSPA erityisrahoitus tuottavat kuluvalle kaudella Suomelle yhteensä 865 milj. €, mikä on 59 % kaikesta Suomen rahoituksesta.

Komission nykyisen esityksen mukaan Itä- ja Pohjois-Suomen osalta sovellettavaksi voisi tulla ns. turvaverkkolauseke. Sen mukaan siirtymäaluekategorian alueen tuki ei jää pienemmäksi kuin se olisi, jos kyseessä olisi kehittyneen alueen kategoriaan kuuluva alue. **Turvaverkkolauseke on kuitenkin kertaluontoinen mekanismi, siksi sen soveltamista on pidettävä toissijaisena ratkaisuna suhteessa harvan asutuksen kriteerin lisäämiseen siirtymäalueen jakomekanismiin ja NSPA-tuen tasonnostoon.**

EU:n rahoituskehystä koskevan kannanmuodostuksen yhteydessä tulee pitää esillä Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutukseen liittyvää koheesiopolitiikan rahoituksensaantomekanismia ja tavoitella Suomen kannan mukaisesti koheesiopolitiikan rahoitussaannon maksimointia. Asialla on merkitystä Suomen nettomaksuosuuden parantamiselle.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat korostavat EU-koheesiorahoituksen merkitystä tulevien maakuntien keskeisenä aluekehitysvälineenä ja esittävät seuraavia linjauksia Suomen kannanottoon:

Komission ehdotuksen mukaan rakennerahasto-ohjelmien osarahoitussuhde on pienenemässä Suomessa Uttamaata ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Kansallinen osarahoitussuhde on siirtymäalueella 45 % ja kehittyneillä alueilla 60 %, kun se on koko Suomessa kuluvalle kaudella 50 %. Tämän seurauksena ohjelmien

kokonaisvolyyymi laskisi Itä- ja Pohjois-Suomessa. **Valtion osuus tulee harmonisoida koko Suomessa ja varmistaa, että komission tulevat asetukset mahdollistavat tämän.**

EAKR:n ja ESR+:n tiivis tavoitteellinen ja toiminnallinen yhteys tulee säilyttää. Rakennerahasto- ja maaseuturahasto-ohjelmat tulee säilyttää maakunnallisessa päätöksenteossa. ESR+:n merkitys tulee edelleen kasvamaan osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisessa. ESR+ toiminnan luonne on muuttumassa, yrittäjyyden teema koulutukseen tai työllisyyteen kytkeytyneenä painottuu vähemmän ja ilmeisesti Health-ohjelman mukaan tulo siirtänee painopistettä terveysosion synergioiden ja sosiaalisen osallisuuden, työllisyyden ja sosiaalisten innovaatioiden suuntaan. **ESR+ rahoituksen sisällöllistä muutosta tulee analysoida, samoin rahaston hallinnointia sekä alueellisia ja kansallisia vaikutusmahdollisuuksia.**

Kansainvälisen alueiden välisen yhteistyön, Itämeriyhteistyön ja arktisen ulottuvuuden tulee näkyä vahvasti tulevassa koheesiopolitiikassa. Ulko- ja sisärajayhteistyö (Interreg, ENI CBC) on tärkeä Suomelle, jolla on EU-maista pisin ulkoraja Venäjän kanssa, sisärajoja muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa sekä maaraja Norjan kanssa. Venäjän raja-alue tulee huomioida paremmin rahoituksessa: CBC-ohjelmien osalta komission ehdotus leikkausten tasosta ei ole tarkoituksenmukainen Venäjän raja-alueyhteistyön merkityksen takia. Itämeren alueiden maiden bilateraalin merirajayhteistyön jatkuvuus on huomioitava. Merellisten raja-alueohjelmien tulee olla yhdenvertaisessa asemassa maarajaohjelmien kanssa. Interreg- ja CBC-ohjelmia koskevat ehdotukset ovat epäselviä, ja niitä tulee analysoida.

Komissio esittää koheesiorahoituksen aikaisempaa tiukempaa sitomista EU:n talouden ohjausjaksossa yksilöityihin uudistustarpeisiin. EU:n talouden ohjausjaksoon ja tuloksiin liitetty sisällöllinen välitarkastelu 2025 etäännyttää koheesiopolitiikan alueellisesta toimeenpanosta.

Ohjelmien toimeenpanoa jäykistävien **korvamerkintöjen määrän tulisi olla vähäinen** ohjelman joustavuuden ja kansallisen päätöksenteon mahdollistamiseksi. Kaupunkikehittämisen ei tulisi erkaantua muusta aluekehittämisestä.

Koheesiopolitiikka on maakuntien tulevaisuutta rakentava väline, joten sen korkea taso tulee varmistaa Suomen EU-rahoituskehyksessä. Ao. rahoituksen kautta Suomen hallitus voi parantaa maakuntien mahdollisuuksia vahvaan ja aktiiviseen alue- ja rakennepolitiikkaan. Rakennerahastoilla tulee olemaan merkittävä rooli uusissa maakunnissa alueellisen innovaatiokapasiteetin vahvistamisessa, yritysten toimintaedellytysten kehittämisessä sekä työllisyyden edistämässä.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat korostavat, että maatalouden ja maaseudun kehittämisen tuen jatkumisella on merkittävä, myönteinen aluekehitysvaikutus Suomessa.

Maatalouden suoriin tukiin ja maaseudun kehittämisrahoitukseen esitettyjä merkittäviä leikkauksia ei tule Suomen osalta hyväksyä. On tärkeää, että Suomi vastustaa näin suuria leikkauksia ja pyrkii maaseudun kehittämisrahoituksen turvaamiseen. Harvaan asutulla alueella maaseudun kehittämistukien rooli on ensiarvoisen tärkeä myös tulevalle kaudelle. Maaseudun kehittämisrahoitus on komission ehdotuksen irtautumassa ERI-rahastoista. **Tämä korostaa alueellisen koordinaation tarvetta eri rahastojen ohjelmien toimeenpanossa maakuntatasolla.**

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntajohtajat